

**ҚЎШМАЧИЛИК ҚИЛИШ ВА ФОХИШАХОНА САҚЛАШ
ЖИНОЯТИНИ ЖИНОЙИЙ ҲУҚУҚИЙ ХУСУСИЯТЛАРИ**

Аббосов Жавдад Шухрат ўгли

Ширин шаҳар ИИБ ҳузуридаги

Тергов гуруҳи катта терговчиси

Рахимжонов Абдусамат Собиржонович

Ширин шаҳар ИИБ ҳузуридаги

Тергов гуруҳи терговчиси

Абдуназаров Севдиёр Дилшод ўгли

ИИБ Академияси 3-босқич 320-гуруҳ курсанти

АННОТАЦИЯ

Ушбу мақола орқали муаллифлар қўшмачилик қилиш ва фохишахона сақлаш жиноятининг жиноий ҳуқуқий, криминалистик тавсифи, ушбу жиноят юзасидан аниқланиши лозим бўлган ҳолатлар мохиятини очиб берган, шунингдек терговга қадар текширув ўтказиш, жиноят ишини қўзғатиш, дастлабки терговни олиб боришда юзага келаётган муаммолар ва уларни бартараф қилиш бўйича ўзларнинг талиф ва тавсиялари билан ўртоқлашган.

Калит сўзлар: Қўшмачилик, фохишахона сақлаш, ташкил этиш, рағбатлантириб туриш, мажбурлаш, фохишахона, жиноят қуроли.

АННОТАЦИЯ

В данной статье авторы раскрыли уголовно-правовую и криминологическую характеристику преступления сговора и содержания притона, сущность обстоятельств, которые подлежат установлению в связи с данным преступлением, а также проблемы, возникающие при расследовании, возбуждении уголовного дела. уголовного дела, предварительного следствия и свои рекомендации по их устранению и поделились своими рекомендациями.

Ключевые слова: Заговор, проституция, организация, продвижение, принуждение, публичный дом, орудие преступления.

ANNOTATION

In this article, the authors revealed the criminal legal and criminological description of the crime of conspiracy and keeping a brothel, the essence of the circumstances that should be determined in connection with this crime, as well as the problems that arise during the investigation before the investigation, the initiation of a criminal case, and the preliminary investigation and their elimination. shared their suggestions and recommendations.

Key words: Conspiracy, Keeping a brothel, organization, encouragement, coercion, brothel, weapon of crime

КИРИШ

Ўзбекистонда жадал суръатлар билан демократик ҳуқуқий давлатни қуриш ҳамда фуқаролик жамиятини шакллантириш ишлари амалга оширилмоқда. Шу мақсадлардан келиб чиқиб, жамиятимиз аъзоларининг ҳуқуқий маданиятини ошириш, аҳолининг ҳуқуқий ва сиёсий билимларини кучайтириш устувор вазифаларидан бири этиб белгиланган.

Халқимиз асрлар давомида қонунни ҳурмат қилиш, уларга итоаткорлик ва риоя этилишининг шартлиги борасидаги ришталарни шакллантириб, одиллик ва инсонпарварлик принципларининг уйғунлигини таъминлаб келган.

Инсонни улуғлаш, унинг ҳуқуқ ва эркинлиги ҳимоясини таъминлаш асосий қадриятга айланган ушбу даврда қўшмачилик қилиш ёки фоҳишахона сақлашга қарши кураш муаммоси долзарб аҳамият касб этмоқда. Қўшмачилик қилиш ёки фоҳишахона сақла жинояти ахлоқий қадриятлар тизимида салбий таъсир кўрсатади ҳамда унинг негизларини йўқ қилади.

МУХОКАМА ВА НАТИЖАЛАР

Қўшмачилик қилиш ёки фоҳишахона сақлаш учун жиноий жавобгарликка доир қонунчиликка киритилган сўнги ўзгаришларнинг мавжуд ва ушбу ўзгаришлар бўйича тушинтиришлар олиб бориш зарур. Ривожланган демократик мамлакатлар амалиётини ўрганиш шундан далолат бермоқдаки, қўшмачилик қилиш ёки фоҳишахона сақлашга қарши курашиш борасидаги жуда муҳим ва самарали воситалардан бири — ушбу қилмиш учун жавобгарликни назарда тутувчи жиноят қонунчилиги нормаларини такомиллаштиришдир.

“Агар мендан сизни нима қийнайди?” деб сўрасангиз, фарзандларимизнинг таълим ва тарбияси деб жавоб бераман” дея таъкидлаган эди президентимиз Ш.Мирзиёев, бу фикрлардан сўнг кўриниб турибдики ёшларни тарбияси масалалари долзарблиги давлат раҳбарини ўйлантирадиган даражага етган. Қўшмачилик ва фоҳишахона сақлаш еса шундай иллатки, у миллий қадриятларимиз одоб ахлоқ қоидаларимиз ва ёш ўсиб келаётган фарзандларнинг хулқ атворида уларни онгига зиддий салбий кўрсатади.

Қўшмачилик қилиш ёки фоҳишахона сақлаш билан боғлиқ жиноятларнинг жамиятимизга олиб келиши мумкин бўлган салбий оқибатларини чуқур англаган ҳолда, ўтган йиллар мобайнида республикада бундай жиноятларнинг олдини олиш ва унга қарши курашиш борасида муайян ишлар амалга оширилди. Аввало

бу даврда қўшмачилик қилиш ёки фоҳишахона сақлаш жиноятларига барҳам беришнинг норматив-ҳуқуқий базаси яратилди. Хусусан, 1994 йил 22 сентябрда қабул қилинган Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексига мазкур қилмишга қарши курашиш мақсадида бундай ҳаракатлар учун жиноий жавобгарлик белгиланди. Ушбу кодекснинг 131-моддаси «Қўшмачилик қилиш ёки фоҳишахона сақлаш» деб номланиб, у бевосита оила, ёшлар ва ахлоқни, соғлиқни ҳимоялаш ва қўшмачилик қилиш ёки фоҳишахона сақлаш жиноятларининг олдини олишга қаратилган эди.

Фоҳишахона сақлаш ёки қўшмачилик қилиш ижтимоий ахлоқ нормаларига тажовуз қилади. Ижтимоий ахлоқ деганда яхшилик ва ёмонлик, адолат ва адолатсизлик, бурч, шан ва қадр-қиммат, ҳамда бошқа шу кабилар ҳақидажамиятда умумъэтироф этилган қарашлар, анъаналар, ғоялар ҳамда хулқ-атвор қоидалари тизими тушунилади. Қўшмачилик қилиш ёки фоҳишахона сақлаш ижтимоий ахлоқга тажовуз қилиши билан бирга, фоҳишаликнинг ривожланишига, жинсий эркинликка қарши жиноятлар, одам савдоси, гиёҳдандлик ёки психотроп моддалар билан қонунга хилоф равишда муомала қилиш ва бошқа жиноятларнинг содир этилишига ҳам шароит яратади.

Фоҳишахона деганда, унда фоҳишабозлик билан мунтазам шуғулланиш учун мўлжалланган бино ёки бошқа мослашган, фоҳишабозлик билан шуғулланишни истовчи шахсларга ёки пуллик шахвоний хизматларга эга бўлишни истовчи кишиларга мўлжалланган жой тушунилади¹

Н. В. Уханова эса «фоҳишахона» атамаси ўрнига замонавийроқ бўлган «фоҳишабозлик билан шуғулланиш учун муассаса» иборасини қўллашни таклиф этган²

Фоҳишахона (притон) — жиноят қонунчилиги бўйича ғайриқонуний ҳаракатлар қилиш мақсадида ташкил этиладиган жой. Бунда бу каби жойлар маълум бир мақсад учун мослашганлиги билан ажралиб туради. Масалан, гиёҳванд моддаларни тановул қилиш, ичкилик ичиш, фоҳишабозлик ва қўшмачилик қилиш кабилар. ЎзР ЖКнинг 131-моддасида айнан шу фоҳишахоналарни очиш ёки сақлаш, шунингдек, ғаразли ёки бошқа тубан ниятларда қўшмачилик қилишга нисбатан тегишли жиноий жавобгарлик белгиланган³.

¹ Герасимов Н. В. Уголовно-правовой анализ организации занятия проституцией: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук- Самара, 2011 - 18 с.

² Уханова Н. В. Уголовно-правовая и криминологическая характеристика преступлений способствующих проституции: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. – М., 2002. - 24 с.

³ Юридик энциклопедия / Юридик фанлар доктори, профессор У. Таджихановнинг умумий таҳририда. — Т.: «Шарқ», 2001. — Б - 302

ХУЛОСА

Мазкур масалани кўриб чиқиб уни жиноий ҳуқуқий жиҳатдан таҳлил қилиб қуйдаги муаммолар мавжуд деб ҳисоблаймиз:

➤ ушбу фаолият билан шуғулланувчи шахсларга нисбатан жиноий ишлар асосан бундай шахсларнинг фаолиятдан хабардор шахслар яъни, кўшниллар ва маҳалладошлар аризаси асосида қўзғатилади. Айнан улар энг биринчи бўлиб бу каби ҳоллардан хабардор бўлсаларда, ўзаро муносабатларнинг ёмонлашишидан ёки маҳалланинг номи чиқишидан қочиб бу ҳақда хабар бермайдилар ёки кеч хабар берадилар

➤ охириги пайтларда кўшмачилик қилиш ёки фоҳишахона сақлаш жиноятчилигининг ривожланишида сезиларли даражада ўсганлигини кўрсатувчи кўрсаткичлар, яъни мазкур жиноятни содир этган шахсларнинг бошқа шу каби ижтимоий ҳавфли жиноятлар содир этишига шароит туғдириши

➤ Мазкур фаолият билан муттасил шуғулланувчи шахсларга тегишли бўлган турар жой бинолар жиноят содир этиш қуроли деб баҳоланмаслиги ва мусодара қилинмаслиги

➤ Мазкур жиноятни аниқлашда фоҳишахона сақлаганлик фактини аниқлаш учун уни муттасил мазкур билан шуғулланишини тасдиқловчи далиллар мажмуининг дастлабки тергов ҳужжатларида ўз аксини топмаганлиги;

➤ Мазкур жиноятни аниқлаш ва уни фош этишда ЖПК нинг 88-моддасида кўрсатилган Исбот қилишда тақиқланадиган ҳолатлар жумласига кирувчи “шахсни ғайриқонуний ҳаракатлар содир этишга ундаш ва бундай ундаш оқибатида содир этилган жиноят учун уни айблаш” нормасини мазмуни ҳар хил талқин қилинаётганлиги;л

Мазкур муаммоларнинг ечими ўлароқ қуйдаги таклифларни берамиз:

✓ Қўшмачилик қилиш ёки фоҳишахона сақлаш жиноятини кўпчилик ҳолларда айнан моддий жиҳатдан оғир аҳволдаги, қийин яшаш шароитидаги шахслар ва ёлғиз кексалар содир этишини инобатга уларга даромаднинг бошқа қонуний манбаларини яратиш ёки ижтимоий ҳимояни кучайтириш;

✓ Осон пул топишга ўрганиб қолган шахслар, масалан собиқ фоҳишаларни доимий назорат қилиш, уларнинг айни вазиятдаги машғулотини аниқлаш ва профилактика инспектори томонидан профилактик суҳбатлар ўтказиб туриш.

✓ Асрлар давомида шаклланган маҳалла институти имкониятларидан самарали фойдаланиш яъни, маҳалла аъзолари иштирокида шундай ҳуқуқбузарлик содир этувчи шахсларга нисбатан “уят ўлимдан қаттиқ” тамоили асосида жамоатчилик тасирини ўтказиш ва маҳаллада яшовчи фуқароларга

мазкур жиноятнинг ижтимоий хавфини янада аниқроқ тушунтириш ҳамда ўзаро муносабатларнинг ёмонлашиши ёки маҳалланинг номи чиқишидан чўчиб бу ҳақда хабар бермаслик маҳалладагилар, айниқса ёш авлод учун бир қанча салбий оқибатлар келтириб чиқаришини етказиш.

✓ Жиноят кодекси 5-бобда келтирилган Оилага, ёшларга ва ахлоққа қарши жиноятлар бўйича муаммоли масалалар талайгинани ташкил этганлиги муносабати билан мазкур бобдаги ҳудди шундай Қўшмачилик қилиш ёки фохишахона сақлаш жиноятини муаммоли масалаларини тартибга солиш учун барча вилоятлар ва Тошкент шаҳар ички ишлар бошқармаларидан мазкур моддаларни тергов қилишда учраётган муаммоларни ва уларни таклифларини умумлаштириб, ягона тергов ва суд амалиётини ҳосил қилиш, мавжуд камчиликларни бартараф этиш, шунингдек мазкур тоифадаги ишлар бўйича қонунни тўғри ва аниқ қўлланилишини таъминлаш мақсадида “ Оилага, ёшларга ва ахлоққа қарши жиноятлар жиноят ишлари бўйича суд амалиёти тўғрисида “ Олий суд пленумининг қарорини ишлаб чиқиш.

Фодаланилган адабиётлар:

1. Герасимов Н. В. Уголовно-правовой анализ организации занятия проституцией: Автореферат диссертационного соискания ученой степени кандидата юридических наук. - Самара, 2011 - 18 с

2. Уханова Н.В. Уголовно-правовая и криминологическая характеристик преступлений способствующих проституции: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. – М., 2002. - 24 с.

3. Юридик энциклопедия / Юридик фанлар доктори, профессор У. Таджихановнинг умумий таҳририда. — Т.: «Шарқ», 2001. — Б - 302